

EZECHIËL

Zijn naam betekent: God sterkt, God geeft kracht.

Van de 3 profeten, die in de Hebr. Bijbel als grote profeten van de 12 kleine worden onderscheiden, is Ezechiël de minst gekende. Op de lijst van citaten, die Nestle in zijn Grieks Nieuw Testament heeft opgenomen, kan men zien, dat Ezechiël bijna alleen in de Openbaring van Johannes is aangehaald—dáár zéér vaak. Dit geldt ook van Daniël. Hieruit zou men kunnen opmaken, dat Ezechiël evenals Daniël een apocalyptisch boek is. Toch heeft 't boek ook veel overeenkomst met de boeken Jesaja en Jeremia. 't Staat in onze Bijbel terecht tussen Jeremia en Daniël in. Er is hier een overgang te bespeuren van de profetie naar de apocalypse.

Behoorde Jeremia tot een priesterfamilie in Anathot, Ezechiël heeft misschien in de tempel te Jeruzalem dienst gedaan, vóór hij in 597 naar Babel werd verbannen, toen de jonge koning Jojachin werd weggevoerd met zijn moeder, zijn dienaren, zijn vorsten en hovelingen en al de weerbare mannen—al de handwerkslieden en smeden (11000). In II Kon. 24:14 staat, dat niemand werd overgelaten behalve de armen van het volk des lands. Nebucadnezar stelde Jojachins oom Mattanja tot koning aan in zijn plaats en veranderde zijn naam in Zedekia. Terwijl in 't boek Jeremia Zedekia telkens wordt genoemd, komt hij in 't boek Ezechiël niet bij name voor. Er worden over 't geheel weinig namen genoemd in dit boek. Jeremia niet; Achab en Zedekia niet, die volgens Jer. 29:22 door de koning van Babel op het vuur geroosterd zijn; Semaja niet, die uit Babel een brief heeft geschreven aan priesters in Jeruzalem om Jeremia in blok en halsijzer te laten zetten; Baruch, de schrijver van Jeremia niet; Hananja niet; in 8:11 Jaāzanja, de zoon van Safat bij uitzondering. Omgekeerd wordt Pelatja, die Ezechiël in een visioen bij de Oostpoort van de tempel in Jeruzalem zag en, terwijl Ezechiël profeteerde, dood neerviel, in Jeremia niet genoemd.

Jeremia leefde eerder dan Ezechiël. Hij ontving zijn roeping tijdens de regering van koning Josia, die van 638–608 regeerde, ongeveer in 625 voor Chr.; Ezechiël in 593, 25 jaar na de wegvoering in ballingschap van koning Jojachin—dus ruim 30 jaar later. Men acht het niet zeker, niet waarschijnlijk zelfs, dat in Ez. 1:1 met het 30 ste jaar de leeftijd van Ezechiël is bedoeld, maar neemt wel algemeen aan, dat hij toen al wel 30 jaar zal

geweest zijn—om priester te kunnen worden moest hij 30 jaar zijn. Dan moet hij toch zeker Jeremia gekënd hebben. Wonderlijk is 't, dat hij hem nooit noemt.

'n Boek lijkt zeer systematisch samengesteld; eerst het roepingsvisioen de opdracht, die God hem gaf, de oordeelsprofetieën over Israël, dan de oordeelsprofetieën over de volken rondom Kanaän en daarna de verlossing van Israël en de theocratie in 't land Kanaän; maar bij nadere bestudering blijkt het boek een geschiedenis doorgemaakt te hebben. De tekst is in de LXX korter—de codex Vaticanus heeft ze nog korter dan de codex Alexandrinus. CORNILL heeft in 1886 al een Hebr. tekst uitgegeven, besnoeid naar de LXX. KRAETSCHMAR en BERTHOLET hebben gezegd: Er zullen wel 2 edities zijn geweest, die door een redactor zijn samengevoegd. TROELSTRA wijst in *Tekst en Uitleg* nu en dan ook op doubletten. BERTHOLET heeft de tekst op verschillende plaatsen in 2 kolommen naast elkaar laten drukken, maar de nieuwste commentaar van ZIMMERLI stelt voor om 'n groei van de tekst aan te nemen. Er is telkens wat ingevoegd. TROELSTRA neemt ook aan, dat er sedert het begin veel aan de tekst is toegevoegd. Zó zou het te verklaren zijn, dat de codex Vaticanus van de LXX de kortste tekst heeft, de codex Alexandrinus een langere, en de Hebr. tekst een nóg veel langere!

Het feit, dat men zo aan de tekst gewerkt heeft, bewijst, dat men ze niet vergeten heeft. Men dacht erover na.

Uit de Dode Zee handschriften blijkt, dat men in Qumrân ook over de profetieën van Ezechiël heeft nagedacht. Evenals Ezechiël achten zij alleen de priesters uit 't geslacht van Zadok wettige priesters. Zij kennen een dergelijke strijd als in Ez. 38 en 39 is genoemd tegen Gog van Magog—een strijd van de kinderen des lichts tegen de kinderen der duisternis. Ze spreken evenals Ezechiël in Hfst. 13 en in 22:28 over het bepleisteren van een wand met kalk—zij strijden evenals Ezechiël in Hfst. 13 tegen leugenleraars. Evenals Ezechiël in 38:17 actualiseerden zij vroeger gegeven profetieën: „Zijt gij het, van wien Ik in vroegere dagen gesproken heb door den dienst van mijn knechten, de profeten van Israël, welke in die dagen jarenlang geprofeteerd hebben, dat Ik U tegen hen zou doen optrekken”? Met Ezechiël 36:25 wisten zij dat er reiniging nodig was en vernieuwing van het hart. Evenals Ezechiël geloofden ze aan engelen en opstanding.

Het is een wonder, dat er wel twee handschriften van Jesaja gevonden zijn—nog niet één van Ezechiël; echter wel kleine fragmenten van zijn werk.

De rol van de Hodajoth—de Lofpsalmen—in Qumrân noemt Jeruzalem niet, terwijl de dichter toch waarschijnlijk ook priester was. Hij hechtte evenals Ezechiël veel aan rituële reinheid, beschuldigde de priesters in Jeruzalem ook van 't dienen van afgoden.

De dichter van de Hodajoth heeft in Egypte als balling moeten leven, klaagde vaak over zijn lot, maar zag toch ook Gods hand tot genezing in zijn kastijding. Hier is alles persoonlijk gehouden—er is geen verkondiging van het oordeel en na de straf van de genade over Israël. Hij is dankbaar voor de vergeving die hem is geschonken en de gemeenschap die hij mag hebben met God en zijn heilige engelen. Het is enkel genade—niemand is rechtvaardig voor God, maar God verzoende zijn schuld en bedekte hem met zijn rechtvaardigheid! Als leraar heeft hij vele leerlingen gekregen. Als de dichter van Ps. 119 houdt hij vaste gebedstijden, deelt in de liturgie der engelen voor Gods troon. Dit vinden we in Ezechiël niet.

Evenals Ezechiël stelt hij de ere Gods als 't hoogste doel (v.Selms, bl. 173).

De Openbaring van Johannes heeft vooral in de eerste en laatste hoofdstukken heel veel uit Ezechiël overgenomen. De hoofdstukken 1, 4, 5, 6 en 18–22 zijn niet te begrijpen zonder dat men vantevoren Ezechiël heeft bestudeerd (maar ook 7:1, 11:11 en andere plaatsen in de Openbaring.) Ezechiël en Daniël zijn verondersteld.

Ezechiël heeft veel in gelijkenissen gesproken en heeft vele symbolische handelingen verricht. Lang niet altijd is duidelijk wat hij bedoeld heeft. Toen hij begon te prediken, was de reformatie van koning Josia naar het wetboek van Deuteronomium al weer een 30 jaar geleden. Het blijkt, dat er van die reformatie onder het volk weinig meer was te bemerken. Uit de profetieën van Jeremia konden we dat al wel opmaken, maar uit die van Ezechiël toch nog meer. Ezechiël herinnert telkens aan Deuteronomium en nog meer aan de Heiligheidswet (Lev. 17–26). Er zijn er die denken, dat de Heiligheidswet er toen al was en dat Ezechiël erop teruggrijpt. Het is ook mogelijk, dat de uitgave van die wetsbundel uit de school van Ezechiël is voortgekomen. Afzonderlijke bepalingen kunnen wel veel ouder zijn—zijn wel zeker veel ouder.

Als priester had Ezechiël veel belangstelling voor de dingen die in verband stonden met de tempel en de eredienst, maar van een hogepriester spreekt hij niet, niet van de Grote Verzoendag en van het verzoendeksel, niet van de ark des verbonds. Hij spreekt niet van een zang- en muziek koor, dat in de Kronieken zo'n groter plaats inneemt, dat door David

al zou opgericht zijn, niet van psalmen, die in de tempel zouden worden gezongen. Uitvoerig beschrijft hij het herstel van de tempel en de offerdienst van de priesters, maar hij zegt niets over 't loven van den Here. De zangkoren van Asaf, Korach en Jeduthun worden er niet in genoemd.

De enige keer, dat hij van een harp of citer spreekt is in 26:13, de profetie tegen Tyrus, waar hij zegt: „Ik zal een einde maken aan het geklank van Uw liederen, het geluid van Uw citers zal niet langer worden gehoord.” In tegenstelling met de serafs van Jes. 6 zijn de cherubs bij Ezechiël stom, ze zwijgen.

Men heeft Ezechiël wel een architect genoemd, omdat hij in Hfst. 40-48 de maten van de tempel, de voorhof, het altaar in de voorhof, de ligging van 's Heren Huis midden in 't heilige land zo nauwkeurig heeft beschreven. Men heeft hem ook wel een dichter genoemd. Zijn klaagliederen over de koningen van Juda, over Tyrus en de koning van Egypte zijn indrukwekkend.

Er is wel eens een criticus geweest, die alleen de dichterlijke stukken door Ezechiël zelf achtte geschreven te zijn. Dat is zeer overdreven.

Men heeft hem wel de individualist onder de profeten genoemd, omdat hij in Hfst. 3, 18 en 33 zo op persoonlijke verantwoordelijkheid van de wachters en van elke Israëliet aandringt, maar daar tegenover staat, dat hij evengoed als Hozea Israëel telkens als één geheel beschouwt—het gehele huis van Israëel (5:4), heel hun rumoerige menigte (3 x in Hfst. 7), in Hfst. 37 heel Israëel als een dal vol dorre doodsbeenderen en als twee houten die samen één geheel vormen. In Hfst. 34 treedt de Here voor heel Israëel als Herder op. In Hfst. 36 wordt de reiniging en vernieuwing door den H. Geest aan heel Israëel toegezegd. In Hfst. 40-48 komt de nieuwe tempel in 't midden van heel Israëel te liggen—'t West-Jordaanse gebied alleen—5 stammen ten Zuiden van de stad en 7 ten Noorden ervan. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen Noord-Israëel, dat in 722 al was weggevoerd voor een deel, en Juda, dat in 597 en 587 voor een deel werd weggevoerd in ballingschap. Allen hadden gezondigd en hadden den naam van Jahweh schande aangedaan. Door Zijn volk in Kanaän terug te brengen, zou Hij maken dat Zijn naam weer in ere kwam. 't Ging niet om Israëel, maar om Gods heilige naam!

In Jes. 53 is gesproken van iemand die plaatsvervangend de schuld en de straf heeft gedragen. Ezechiël heeft ook de straf gedragen, maar van plaatsvervanging en verzoening door zijn lijden wordt niets gezegd. In 3:25 en 26 lezen we: „Mensenkind, zie, men zal touwen om u heenslaan en u daarmee binden, zodat gij u onder hen niet kunt begeven en uw tong

zal Ik aan uw verhemelte doen kleven—gij zult stom zijn en hun niet tot een bestraffer wezen, want zij zijn een weerspannig geslacht.” Israël moest gestraft worden, het oordeel was niet meer af te wenden, Jeruzalem moest verwoest worden en de inwoners gedood, in ballingschap weggevoerd of uiteengeslagen worden, velen zouden ook door de pest of andere ziekten sterven. 't Drietal, door Jeremia telkens genoemd: 't zwaard, de pest en de honger, noemt Ezechiël ook.

Jeremia mocht niet voor 't volk bidden, omdat het oordeel vast besloten was. Toen Ezechiël in Jeruzalem Pelatja plotseling dood zag neervallen, wierp hij zich op zijn aangezicht en riep uit als Amos: „Ach Here, Here, wilt Gij een einde maken aan het overblijfsel van Israël?” Toen hij de verderfengelen in Jeruzalem de mensen zag neerslaan, wierp hij zich ook op zijn aangezicht, schreeuwde het uit en zeide: „Ach, Here, Here, gaat Gij nu geheel het overblijfsel van Israël verdelgen door Uw grimmigheid uit te gieten over Jeruzalem?” Overigens wordt er van bidden van Ezechiël nooit gesproken. Hij had het oordeel onverbiddelijk te prediken en hééft dat gedaan. Kon hij het niet met woorden, dan heeft hij als Zacharias, de vader van Joh. de Doper, een schrijftafel genomen en getekend of geschreven of met gebaren getuigd. In 'n visioen had hij de boekrol, die van voren en van achteren met klaagliederen was beschreven, met gezucht en gejammer, opgegeten. Sedertdien kon hij niet anders dan het oordeel aanzeggen totdat Jeruzalem verwoest was. In 33:22 staat, dat tegen de tijd, dat de vluchteling hem de boodschap van de val van Jeruzalem bracht, zijn mond weer werd geopend en hij niet meer stom was. 't Is moeilijk aan te nemen, dat Ezechiël al die jaren van 592 tot 587 stom is gebleven. In Hfst. 8, 14 en 20 wordt verhaald, dat de oudsten bij hem kwamen in zijn huis. Hij kreeg dan visioenen en kon die meedelen. De Here zeide tot hem: „Zeg tot het huis Israëls”—dan heeft Ezechiël dat gezegd.

BERTHOLET neemt aan dat Ezechiël niet vóór 587 in Babel is gekomen. Hij zou eerst in Jeruzalem, daarna in een stad in Judea hebben gewoond. Dat de Geest hem bij een hoofdhaar had gevat en hem zo naar Jeruzalem had gebracht (8:3), zou dan enkel literarische inkleding zijn. BERTHOLET heeft met deze opvatting weinig bijval gekregen. 't Blijft wonderlijk, dat Ezechiël in Babylonië kon zien wat er in Jeruzalem gebeurde; had hij een tweede gezicht als SCHWEDENBORG en anderen? De hele voorstelling in het boek gegeven pleit ervoor om te denken, dat hij in Babel was naar 't lichaam, maar dat hij nu en dan zien kon wat er in Jeruzalem gebeurde. Van Eliza wordt in 2 Kon. 5:25 verhaald, dat hij Gehazi had gezien, toen hij Naäman achterna liep, 6:12 dat hij de koning van Israël kon meedelen, wat de koning van Syrië in z'n slaapkamer had gesproken, van Ahia

1 Kon. 14:5, dat hij, hoewel hij blind was, de gemalin van Jerobeam herkende. Zo zijn er meer gevallen te noemen!

In Ezechiël 4:5 vv. staat, dat Ezechiël 390 dagen moest liggen om de ongerechtigheid van het huis Israël te dragen—de LXX heeft 190 dagen—daarna 40 dagen de ongerechtigheid van het huis van Juda. Hij had op een tegel de plattegrond van Jeruzalem voor zich, een ijzeren bakplaat stond tussen hem en de stad. Zo moest hij erop blijven zien. Hij mocht niet méér eten en drinken dan de belegerden in Jeruzalem waarschijnlijk te eten en te drinken kregen. Evenals later Petrus in Joppe verfoeide hij het om onrein voedsel te moeten gebruiken. Hij, de zoon van een priester—zelf ook priester—was nog nooit verontreinigd geweest.

Ezechiël was overtuigd, dat de zonde gestraft moest worden; hij wilde zelf ook met zijn volk gehoorzaam straf dragen als dat moest. Israël en Juda hadden als een hoer geleefd, erger dan Sodom. Jezus heeft Kapernaüm, Chorazin en Bethsaïda zo veroordeeld: wanneer in Tyrus en Sidon of in Sodom de krachten waren geschied, die in deze steden aan 't Galilese meer geschied zijn, zij zouden zich in zak en as bekeerd hebben—Ninevé heeft zich bekeerd op de prediking van Jona. Jezus was meer dan Jona!

Ezechiël veroordeelde héél Israël. Israël had vanaf 't begin niet gedeugd, had zich altijd van Jahweh afgewend en gehunkerd naar andere godsdienst en zeden. De profeet maakte geen uitzondering—al sprak hij in Hfst. 3, 18 en 33 ook over individuele bekering. Hij zag de geschiedenis van Israël als één geheel als Paulus in Rom. 3 en 9–11. Ze hadden allen gezondigd en hadden allen de vloek verdiend. De volken rondom Israël vallen evenzó onder het oordeel: Ammon, Moab, Edom, de Filistijnen, Tyrus en Sidon en Egypte. Daarop volgt het herstel alleen voor Israël, omdat Jahweh's heilige naam ontheilgd is door de heidenen, die gezegd hebben, dat Jahweh Zijn volk niet kon helpen. Hij zal tónen, dat hij 't wél kan—dat Hij Israël alleen om zijn zonde gestraft heeft. Telkens herhaalt Ezechiël in 's Heren naam: zij zullen weten, dat Ik de Here ben! (Ezechiël 28:24.) Het Huis Israëls zal geen wondende doorn noch pijn-doende distel meer hebben, geen doorn in 't vlees onder alle omwonenden die hen verachten. II Cor. 12:7 herinnert hieraan.

Babylonië komt onder de reeks van volken die hier genoemd zijn, niet voor, Mediërs ook niet; Perzen komen in Hfst. 38 met Gog mee als de eschatologische vijand. Jesaja en Jeremia hadden Babel ook veroordeeld. Het valt op, dat Ezechiël dat niet zo doet. In 23:14 vv. heeft hij beschreven hoe Ohola met Assur en Oholiba met de Chaldeën hebben

gehoereerd. De Tweede Jesaja heeft gespot met de afgoden van Babel—dat doet Ezechiël niet. In 30:24 v. lezen we 's Heren woord: „De armen van den koning van Babel zal Ik sterk maken en Mijn zwaard in zijn hand geven, maar de armen van Farao zal Ik breken”. Bij Ezechiël doet de koning van Babel wat bij de Eerste Jesaja de Assyriërs deden en by de Tweede Cyrus, de koning van Perzië—zij deden wat Jahweh wilde, dat zij zouden doen. Een oordeel over Babel als in Jes. 13 en 14 of in Jer. 50 vind men bij Ezechiël niet. 't Kan zijn, dat de school van Ezechiël die zijn profetiën heeft uitgegeven, het niet opportuun heeft gevonden om dat mee te publiceren—'t kan ook zijn dat Ezechiël over Babel gezwegen heeft. In Jes. 10:24 staat: „Vrees niet, o Mijn volk, dat in Sion woont, voor de Assyriërs, wanneer zij u met de stok slaan en hun staf tegen u opheffen, zoals Egypte deed. Want nog een korte wijle dan is de gramschap ten einde en Mijn toorn richt zich op hun vernietiging”. Jahweh wierp de bijl of zaag waarmee Hij gewerkt had, na 't gebruik weg. Zo'n oordeel over Babel hadden we bij Ezechiël ook verwacht. Maar 't gaat eigenlijk alleen om Israël, Gods volk. Israël wordt bijna geheel of zelfs geheel vernietigd wegens zijn zonde, maar God wekt het uit de dood op, brengt het in Kanaän terug (wat er gebeurde met de Israëlieten die nog in Kanaän woonden, is niet gezegd) en laat Gog omkomen op de bergen van Israël. Er komt een nieuw Jeruzalem en ten Noorden van de stad, op behoorlijke afstand, een nieuwe tempel door Zadokidische priesters bediend, door een vorst verzorgd.

De Levieten, die met heel Israël afgodisch hebben geleefd (44:10), zijn niet met de dood gestraft, maar worden bij de priesters achtergesteld. Heel anders 1 Kron. 15:2, 12 v., waar de Levieten de ark moeten dragen (vgl. ook 2 Kron. 5:11 vv., 1 Kron. 16:4, 23:24–32). Zij worden by Ezechiël poortwachters en dienaren in de tempel, hebben de offerdieren te slachten. Dit is wel vreemd, terwijl er gezegd wordt, dat zij een „*miksjoel awoon*” (een struikelblok tot ongerechtigheid) voor het huis Israëls geweest zijn (3:20, 7:19, 14:3, 4, 7, 18:30, 21:15 en 44:12). Men zou denken dat zij dan toch ook door het oordeel zouden getroffen zijn, dat zij bij de dienst in de cultus het heiligdom zouden ontheiligen. We zijn hier ver af van de Kroniekschrijver en ook van Num. 3, waar staat dat zij in plaats ven de eerstgeborenen van Israël aan den Here zijn gewijd, en van Num. 4 waar staat dat de Kehathieten de heilige ark hebben te dragen! Volgens Ezechiël 44:13 mogen zij tot de heilige, de allerheiligste dingen niet naderen—zij zullen hun smaad dragen om de gruwelen, die zij bedreven hebben!

In Qumrân dacht men dat er een Messiaspriester en een Messiasvorst zouden zijn in de eindtijd, dat de priester hoger plaats zou toekomen dan de

vorst. Ezechiël spreekt van Zadokidische priesters in 't meervoud en van een *nasi*, d.i. een vorst, die voor de stoffelijke belangen van de tempel heeft te zorgen. Bij de verdeling van het land krijgt hij een stuk ten Oosten en ten Westen van het heilige midden, waarin stad en tempel liggen. In 37:34 was David als toekomstige koning, als herder van Gods volk voorgesteld, die voor eeuwig vorst zou zijn. Men zou méér van hem verwacht hebben dan hem in Hfst. 44 is toegewezen.

Er blijven vele vragen bij het overdenken van 't boek Ezechiël. Jahweh was niet aan Jeruzalem gebonden. Hij kon volgens Hfst. 1 aan Ezechiël in Babylonië verschijnen op de cherubwagen, de *merkaba*. Hij kon volgens Hfst. 10 op die wagen Jeruzalem verlaten en volgens Hfst. 43 er op dezelfde wijze terugkomen. Waar bleven toen die „wezens” of „dieren” waarvan ook Openb. 4 weer spreekt? De profetie eindigt met de woorden: *Jahweh sjámma*, d.i. „de Here is daar”.

De Openbaring van Johannes, die zoveel van Ezechiël heeft overgenomen, eindigt met de belofte: „Ja, Ik kom snel” en met de bede: „Amen, kom Here Jezus! De genade van den Here Jezus zij met u allen”.

Ezechiël is één van die profeten die slechts „op een bepaalde wijze” en „in een bepaald deel” tot de vaders gesproken heeft (Hebr. 1:1). Hij heeft een indruk gegeven van de heiligheid en gerechtigheid Gods, de straf over de zonde en de genade, die God wilde bewijzen: God wilde niet de dood van de zondaren, maar dat zij zich zouden bekeren en leven (16:62 vv.); maar over de verzoening van de zonden lezen we in Lev. 16 meer dan bij Ezechiël. In Ezechiël 43:20 vv. lezen we wel over het verzoenen van 't altaar, in 45:20 over het verzoenen van het huis, 't tempelgebouw (*chitteeth* en *kipper*, worden hier naast elkander gebruikt, 43:8 en 9) ontzondigen en verzoenen, in 45:15 en 17 over de offers tot verzoening van de vorst. Wanneer de lijken van de koningen het heiligdom maar niet meer verontreinigen, dan zal Jahweh in eeuwigheid onder Israël kunnen wonen. Dit blijft bij Jes. 53 ver ten achter. Volgens Ezechiël 43 heeft Ezechiël evenzeer gedacht aan de verzoening van altaar en tempel als aan de verzoening van het volk. Alles is verwacht van de cultus. De blijdschap, waarmee volgens Deutr., Ezra, Neh. en Kron. de feesten moeten worden gevierd, is bij Ezechiël niet genoemd. Hij geeft tot in het minutieuze voorschriften (bv. 46:24 waar de keukens zijn voor de tempeldienaren), maar van geen enkele lofpsalm, geen enkel Hallelujah wordt gewaagd.

Hoeveel blijder is dan de Openb.v.Joh! Daar is telkens weer het loflied ter ere van God en het Lam.

C. v.D. WAAL heeft in 1956 een dissertatie geschreven over: „Oud-Testamentische priesterlijke motieven in de Apocalypse”, in Goes gedrukt, in Pretoria verdedigd. Hij verwijst 35x naar Ezechiël!

Ezechiël heeft de indeling van het volk in 10,000 en 1,000 zoals in Ex. 18 is gegeven en door de gemeente van Qumrân is overgenomen niet.

Hij noemt God de *mebaqqeer*, als de goede Herder, in 34:11 en 12. *Baqar* wordt enkel voor priesterlijk onderzoek gebruikt in Lev. 13:36, 27:33, 2 Kon. 16:15. De LXX heeft hier *episkeptomai*. 't Is een cultische term. Ezechiël heeft aan een theocratie gedacht met de tempel als middelpunt. Van onder de drempel van de tempel komt de levensstroom, die zelfs de Dode Zee levendmaakt (47:1-12).

Jes. 66:1 spreekt heel anders: „Zo zegt de Here: De hemel is Mijn troon en de aarde de voetbank Mijner voeten: waar zou dan het huis zijn dat gij Mij zoudt bouwen en waar de plaats Mijner rust?”, en Jes. 57:15: „Ik woon in den hoge en in het heilige en bij den verbrijzelde en nederige van geest om den geest der nederigen en het hart der verbrijzelden te doen opleven” (Stefanus heeft zich volgens Hand. 7:49 op Jes. 66:1 beroepen).

Ezechiël heeft in zijn tijd op zijn wijze Gods woord gepredikt of geschreven, anderen hebben het in hun tijd op andere wijze moeten doen.

In het laatst der dagen heeft God tot ons gesproken in den Zoon, dien Hij gesteld heeft tot een erfgenaam van alle dingen (Hebr. 1:1 e.v.).

Groningen (Nederland), April 1958

J. H. SEMMELINK.

OPMERKINGS OOR DIE MOONTLIKE HERSIENING VAN ONS KERK SE LITURGIESE GESKRIFTE

(Lesing gehou voor „Die Predikantevergadering van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika” op Woensdag 16 September 1959 te Pretoria.)

I. INLEIDING

Wanneer ons in hierdie inleiding werklik sinvol en vrugbaar wil diskuseer oor die moontlike hersiening van ons Kerk se Liturgiese Geskrifte, dan (dink ek) dat dit goed is dat ons die volgende vrae onderoënskou sal moet neem:

- (a) Wat presies is die Liturgiese Geskrifte binne die raamwerk van die Kerk?